

Datum
2015-06-25

Dnr RA 04-2015/6774

Justitiedepartementet
Enheten för immaterialrätt och
transporträtt
103 33 Stockholm

Yttrande över SOU 2015:47 Kollektiv rättighetsförvaltning på upphovsrättsområdet

Inledning

Digisam är ett samordningssekretariat för digitalisering, digitalt bevarande och digitalt tillgängliggörande av kulturarvet. Samordningssekretariatet är en av regeringen beslutad tidsbegränsad verksamhet vid Riksarkivet under perioden 2011-2015.

Sedan 2014 har Digisam bl.a. fokuserat på ett juridiskt arbete med målet att avtalslicensbaserade avtal för digital masshantering av upphovsrättsligt skyddade verk ska kunna tecknas mellan medverkande kulturarvsinstitutioner och berörda upphovsrättsorganisationer. Arbetet har inneburit nära kontakt med två upphovsrättsorganisationer i Sverige och har hittills resulterat i framtagandet av grundvillkor för enskilda bildavtal med avtalslicensverkan tillsammans med upphovsrättsorganisationen Bildupphovsrätt i Sverige. En förhandling pågår med nämnda organisation vad gäller kostnader och rapporteringskrav för dessa enskilda bildavtal. Parallellt med detta har inledande samtal förts med upphovsrättsorganisationen ALIS, Administration av litterära verk i Sverige, om ett motsvarande avtalslicensbaserat avtal för textområdet.

Mot bakgrund av denna inledning vill Digisam vid Riksarkivet härmed yttra sig över betänkandet om Kollektiv rättighetsförvaltning på upphovsrättsområdet, SOU 2015:47.

Digisams övergripande inställning till föreslagen lagstiftning i betänkandet.

Den lag om kollektiv rättighetsförvaltning som utredningen föreslår anser Digisam vara såväl väl formulerad som avgränsad och samtidigt ligga i linje med den rättighetsförvaltning som redan bedrivs av svenska upphovsrättsorganisationer. Det är Digisams uppfattning att den föreslagna lagen skulle bidra till en effektivare rättighetsförvaltning, väl anpassad för de krav som den digitala utvecklingen medför ur ett licensierings- och användarperspektiv.

För kulturarvsinstitutionerna som användare av upphovsrättsligt skyddade verk skulle sannolikt den föreslagna lagen innebära en insyn och öppenhet som i sig skulle främja respekten för den upphovsrätt som förvaltas av en kollektiv

förvaltningsorganisation. Med de ramar som uppställs för de kollektiva förvaltningsorganisationerna genom föreslagna lag är det även Digisams uppfattning att det kan bidra till en bättre avtalsmarknad på upphovsrättsområdet.

Digisams övergripande inställning till den föreslagna lagen om kollektiv förvaltning är sammantaget positiv. Det gäller även de föreslagna ändringarna i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, upphovsrättslagen, och förslag till ändring i bilagan till offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641).

Digisams specifika synpunkter på föreslagna lagstiftning i betänkandet

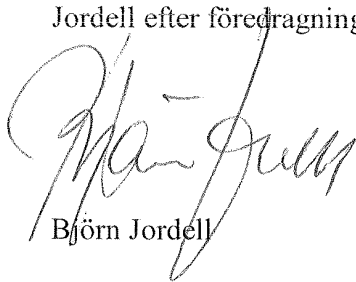
Även om Digisam tillstyrker utredningens lagförslag i huvudsak finns det ett par specifika synpunkter på den föreslagna lagstiftningen som Digisam särskilt vill framhålla.

- Digisam befarar att den valda benämningen *kollektiv förvaltningsorganisation* riskerar att skapa begreppsförvirring i förhållande till det befintliga begreppet *upphovsrättsorganisation* för svenska rättighetsförvaltande organisationer. Samtidigt korresponderar det valda begreppet väl med och är en direkt översättning av engelskans *collective management organisation* och inbegriper i sin definition såväl renodlade upphovsmannaorganisationer som paraplyorganisationer.
- Det är Digisams uppfattning att PRV är väl lämpad för det föreslagna uppdraget som registrerings- och tillsynsmyndighet. Det korresponderar även med det uppdrag som PRV redan har vad gäller registreringsförfarandet av s.k. *herrelösa verk* enligt den nyligen införda inskränkningen i upphovsrättslagen.
- Den tillsyn som föreslås i lagen om kollektiv rättighetsförvaltning är begränsad till delar av kapitel 6, 10 och 11 samt hela kapitel 7 och 8. Däremot föreslås ingen tillsyn över den föreslagna regleringen i kapitel 9. Vid den kollektiva förvaltningsorganisationens eventuellt bristande uppfyllelse av de föreslagna bestämmelserna i kapitel 9 är användaren hänvisad till lagen (1980:612) om medling i vissa upphovsrättstvister eller att vidta andra åtgärder av processuellt slag. Med tanke på den monopolliknande ställning som kollektiva förvaltningsorganisationer förmodas ha är en sådan ordning otillfredsställande ur ett användarperspektiv. Det är därför Digisams uppfattning att den föreslagna tillsynen som utövas av PRV om möjligt även ska omfatta bestämmelserna i kapitel 9. Digisam anser att en sådan tillsyn bör kunna utformas så att det inte sker på bekostnad av den förhandlingsfrihet i övrigt som bör råda mellan parterna eller den upphovsrättsliga ensamrätt som den kollektiva förvaltningsorganisationen agerar utifrån.
- I den föreslagna lagens kapitel 9 framgår en skyldighet för användaren att förse den kollektiva förvaltningsorganisationen med uppgifter om

användningen som innebär att inkassering och fördelning av rättighetsintäkter till rättighetshavare kan ske. Digisam delar visserligen såväl direktivets som utredningens strävan att en fördelning av inkasserade rättighetsintäkter i långt högre grad måste kunna ”öronmärkas” på verksnivå och delas ut till de upphovspersoner och rättighetshavare som är direkt berörda av användningen. Det är ett fullt rimligt krav att ställa på användare av ett begränsat antal upphovsrättsligt skyddade verk. Det blir dock betydligt mer komplicerat när det är fråga om avtalslicensbaserade avtal där förutsättningen är masshantering av upphovsrättsligt skyddade verk. I den föreslagna bestämmelsen framgår det dock att rapporteringsskyldigheten ska vara begränsad till information som är tillgänglig för användaren. Av utredningen kan man utläsa att det handlar om uppgifter som är rimliga, nödvändiga och tillgängliga för användaren. Digisam vill för tolkningen av den föreslagna bestämmelsen i denna del ansluta sig till de synpunkter i frågan som utredningen redan har erhållit från Kungliga Biblioteket. Dessa framgår på sidorna 311-312 i det aktuella betänkandet. Det är Digisams uppfattning att KBs framförda synpunkter även gäller för och delas av övriga kulturarvsinstitutioner.

Beslut i detta ärende har fattats av riksarkivarie och Digisams ordförande Björn Jordell efter föredragning av Digisams juridiska utredare Catharina Ekdahl.

Björn Jordell

Catharina Ekdahl